

Ahi Evran Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 10, Sayı 2, Ağustos 2009
Sayfa 67-84

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ BEDEN EĞİTİMİ DERSİNE İLİŞKİN ÖZYETERLİK ALGILARI

Cemalettin İPEK¹
Cengiz BAYRAKTAR²

ÖZET

Sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi dersine yönelik öz-yeterlik algılarını belirlemeyi amaçlayan bu araştırma Artvin, Rize ve Giresun Eğitim Fakülteleri ile Fatih Eğitim Fakültesinin Sınıf Öğretmenliği programlarındaki aday sınıf öğretmenleri üzerinde yapılmıştır. Teorik bilgi, uygulama becerisi ve formasyon becerisi olmak üzere üç boyutlu olarak hazırlanan veri toplama aracı, sözü edilen programlarda Beden Eğitimi Öğretimi dersini tamamlamış olan öğrencilere uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, erkek sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi dersine yönelik öz-yeterlik algılarının, teorik bilgi ve uygulama becerisi boyutları açısından kız adayların öz-yeterlik algılarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca fakültede bu dersleri spor salonunda işleyen sınıf öğretmeni adaylarının bu derse ilişkin öz-yeterlik algıları her üç boyutta da bu dersleri spor salonunda işlemeyen adayların öz yeterlik algılarından daha yüksek çıkmıştır.

ANAHTAR KELİMELELER: Öz-yeterlik, öz-yeterlik inancı, Beden Eğitimi, Sınıf öğretmeni adayı.

SELF-EFFICACY PERCEPTIONS OF PRE-SERVICE PRIMARY TEACHERS ON PHYSICAL EDUCATION

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the self-efficacy perception of the pre-service teachers towards Physical Education. Subjects are 423 student teachers from four Educational Faculties in Artvin, Rize, Trabzon and Giresun. Data were gathered via “The Scale of Physical Education Self Efficacy Perception” which was developed by the researchers. The scale developed in three parts as theoretical knowledge, practice skills and formation skills. The scale was applied to the student teachers who had completed Physical Education courses in their faculty programs. Findings indicated that male student teachers had higher self-efficacy perception scores toward Physical Education than female student teachers in terms of theoretical knowledge and practice skills dimensions. Also, the students teachers who had get the Physical Education Courses in sport facilities had higher self-efficacy perception scores toward Physical Education than the student teachers who hadn't get this course in sport facilities.

KEYWORDS: Self-efficacy, self-efficacy beliefs, Physical Education, Student Teachers.

¹ Yrd. Doç. Dr. Rize Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, cemalettinipek@yahoo.com

² Yrd. Doç. Dr. Rize Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, c.bayraktar53@hotmail.com

GİRİŞ

Öz yeterlik, bireyin belli davranışları gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceğine yönelik inançları ile bu davranışlarının sonucuna ilişkin beklentilerini yansıtan bir kavramdır (Henson ve Diğerleri, 1999). Bu yönüyle öz yeterlik, bireyin kendi eylemlerini ve kendinden beklentilerini denetleyebilme kapasitesi olarak da tanımlanmaktadır (Hutzler ve Diğerleri, 2005). Öz yeterlik, bireylerin olası durumlarla başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabileceklerine ilişkin kendi/öz yargıları şeklinde de tanımlanmaktadır (Bıkmaz, 2006; Morgil ve Diğerleri, 2004).

1977 yılında Albert Bandura tarafından ileri sürülen Öz-yeterlik Kuramı, (Self Efficacy Theory) bireyin başarı beklentisinin ileride kendi sergileyeceği davranışları belirleyeceğini öngörmektedir. Bandura'ya göre, eğer birey, gerekli yeteneğe sahip olmadığını düşünüyorsa, kesin sonuç alacağından emin olduğu bir davranışı bile sergilemekten kaçınır (Akt. Enderlin-Lampe, 2002). Bireydeki başarı beklentisi bir yandan bireyin seçeceği davranışı ve bu davranışın yoğunluğunu, diğer yandan da bireyin, bir engelle karşılaştığında, bu engeli aşabilmek için vereceği mücadeleyi etkiler (Enderlin-Lampe, 2002). Bireylerin, karşılaşılabilecekleri belirli durumlarla ne kadar baş edebileceklerine ilişkin öz yargılarının olumlu yada olumsuz olmasına bağlı olarak, bireysel başarı da olumlu yada olumsuz yönde etkilenir (Morgil ve Diğerleri, 2004). Olumlu tutum arttıkça, öz yeterlik duygusunun da arttığını gösteren araştırma sonuçları (Hutzler ve Diğerleri, 2005) bu görüşü desteklemektedir.

Öz-yeterlik kavramı ile öz-güven (self-confidence) ve yetenek algısı (perceived competence) kavramları farklı şeylerdir. Bu iki kavram bireylerin kendilerine ilişkin daha geniş anlamda yetenek algılamalarıyla yada belirli bir alana yönelik olarak kendilerini ne kadar yetenekli buldukları ile ilgili kavramlardır (Chase, 1998). Bir başka ifadeyle, öz-güven yada yetenek algısı kişinin sahip olduğu potansiyelin farkında olmasıyla ilgilidir. Öz-yeterlik ise kişinin bu potansiyeli performansa/davranışa dönüştürüp dönüştürmeyeceği ile ilgili bir kavramdır. Hiç kuşkusuz birey yetenekli olduğunu düşündüğü ölçüde yada bir işi gerçekleştirmek için kendine güven duyduğu ölçüde yeterli olacağını da düşünebilir. Ancak, aralarında pozitif bir ilişki algılanan bu kavramların farklı anlamlara geldiği unutulmamalıdır.

Bandura ile birlikte duyulmaya başlanan öz yeterlik inancı, son yıllarda, diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de öğretmenlik eğitimi alanında üzerinde araştırma yapılan konulardan biri haline gelmiştir. Örneğin, Morgil ve Diğerleri (2004) kimya öğretmeni adaylarının öz yeterlik inançlarını cinsiyet, bu derse karşı tutum ve meslek tercih sırası gibi değişkenler açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda, erkek kimya öğretmeni adaylarının öz yeterlik inançlarının bayan kimya öğretmeni adaylarından daha yüksek olduğu; ayrıca kimya dersine karşı daha olumlu tutuma sahip olan öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarının, bu derse karşı olumsuz tutum sahibi öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarından daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Öte yandan, araştırmada aday kimya öğretmenlerinin ders ortamlarındaki etkinliklerle ilgili bir takım endişeler taşıdıkları; bu derse anlatma aşamasında kendilerine yeteri kadar güvenmedikleri gözlenmiştir. Bu sonuçlar, aday kimya öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği koşulları yeterince taşımadıklarını düşündüklerini ve ders işleme sürecinde öğrenci-öğretmen iletişimsizliği yaşayabilecekleri korkusu taşıdıklarını göstermektedir.

Bıkmaz (2006), sınıf öğretmeni adaylarının fen derslerinin işleniş hakkındaki görüşleri ile fen öğretimine ilişkin öz yeterlik inançlarını incelemiştir. Araştırma sonucunda fen öğretimi dersinin işleniş şeklinin, sınıf öğretmeni adaylarının öz-yeterlik inançlarını ve etkili fen dersine ilişkin görüşlerini etkilediği gözlenmiştir; öğrenme döngüsü yaklaşımına göre yürütülen fen öğretiminin, öğretmen adaylarının hem bireysel öz-yeterlik inançlarını hem de sonuç beklentilerini olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Hamurcu (2006) tarafından, sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimindeki öz-yeterlik inançlarını belirlemeye yönelik olarak yapılan araştırmada, kız öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları erkek öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarından daha yüksek çıkmıştır. Yine aynı araştırmada, sınıf öğretmeni adaylarının öz yeterlik inançlarının lise mezuniyet alanlarına bağlı olarak istatistiksel açıdan anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.

Yurt dışında yapılan araştırmalarda da öğretmenlerin öz yeterlik inançları ile sınıf içi davranış ve uygulamaları arasında bir ilişki olduğu gözlenmektedir. Ayrıca öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının öğrencilerin akademik başarılarını da etkilediği görülmektedir. Bu araştırmalarda öğretmenlerin öz yeterlik inançları ile öğrencilerin akademik başarılarının karşılıklı olarak birbirlerini etkilemekte olduğu dikkat çekmektedir. Yani, öğrencilerin akademik başarıları arttıkça, öğretmenin öz yeterlik inancı artmakta; öte yandan öğretmenin öz-yeterlik inancı artarken öğrencilerin akademik başarıları artmaktadır (Rimm-Kaufman ve Sawyer, 2004). Bu araştırma sonuçlarına dayanılarak, öğretmenlerin, kendi davranışları ile öğrencilerinin akademik başarılarını

etkilediklerinin farkında olmaları; ayrıca, kendi rollerini ve öğrencilerinin başarılarını etkileyecek kararları alabilme kapasitesine sahip olduklarını unutmamaları gerektiği söylenebilir (Enderlin-Lampe, 2002).

Türkiye’de beden eğitimi dersi ile ilgili öz yeterlik araştırmalarına rastlanmamaktadır. Ancak yurtdışında bu konuda yapılan araştırmalar öz yeterlik düzeyleri düşük olan beden eğitimi öğretmenlerinin, özel eğitime muhtaç olan öğrencileri dersleri için bir sorun olarak görebildiklerini göstermektedir. Öte yandan, bu araştırmalarda öz yeterlik düzeyleri yüksek olan öğretmenlerin bu tür öğrencileri bir sorun olarak görmedikleri, profesyonel birikimleri ile bu durumlarla baş edebileceklerini düşündükleri gözlenmektedir. Bu araştırmalarda bayan öğretmenlerin, özel eğitime muhtaç öğrencilerin beden eğitimi dersine katılmalarına yönelik olumlu tutumlarının erkek öğretmenlerinkinden daha yüksek olduğu da görülmektedir (Hutzler ve Diğerleri, 2005). Yine yurtdışında beden eğitimi ve spor alanında yapılan araştırmalarda öz-yeterlikle performans arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu araştırmalarda, yüksek öz-yeterlik inancının yüksek performansa, düşük öz-yeterlik inancının ise düşük performansa yol açtığı; öte yandan, yüksek performansın yüksek öz-yeterlik inancına, düşük performansın ise düşük öz-yeterlik inancına yol açtığı gözlenmektedir (Chase, 1998). Bu bulgular, öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarını artıran etmenlerin neler olduğunun bilinmesini önemli kılmaktadır. Çünkü öğretmen eğitiminde bu etmenlerin bilinmesi, amaçlanan sonuçlara daha kolay ulaşılmasını sağlayacaktır.

Türkiye’de beden eğitimi dersine yönelik olarak birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalarda, erkek öğrencilerin risk taşıyan beden eğitimi etkinliklerine karşı kız öğrencilerden daha olumlu tutuma sahip oldukları gözlenirken, buna karşılık kız öğrencilerin estetik beden eğitimi etkinliklerine karşı erkek öğrencilerden daha olumlu tutuma sahip oldukları gözlenmektedir. Yine araştırmalar, erkek öğrencilerin, kız öğrencilerle karşılaştırıldıklarında, beden eğitimi dersine karşı daha olumlu tutum taşıdıklarını göstermektedir (Koca ve Diğerleri, 2005). Koç ve Çobanoğlu (1993) tarafından 954 sınıf öğretmeni üzerinde yapılan araştırmada sınıf öğretmenlerinin sadece %10’u beden eğitimi dersini gereği gibi yürütebildiklerini ifade ederlerken, %90’ı bu dersi gereği gibi yürütemediklerini belirtmişlerdir. Aynı araştırmada, sınıf öğretmenlerinin %46’sı beden eğitimi derslerinde öğrencilere oyun oynattıklarını; %23’ü ise bu derslerde öğrencilere diğer derslerle ilgili çalışmalar yaptırdıklarını belirtmişlerdir (Akt. Pehlivan ve Diğerleri, 2005).

Beydoğan ve Şirinkan (1998) tarafından 150 sınıf öğretmeni üzerinde yapılan araştırmada ise öğretmenlerin %38’inin bu dersin amaçlarına uygun davranış tanımlaması yapamadıkları; %39’unun ise bu dersin işleniş sürecinde zorlandıklarını ifade ettikleri gözlenmiştir. Aynı araştırmada, sınıf öğretmenleri, beden eğitimi dersini ancak %49 oranda uygulamalı yapılabildiğini belirtmişler, aynı zamanda öğretmenlerin %87’si bu derslerin amacına uygun işlenemediğini ifade etmişlerdir (Akt. Pehlivan ve Diğerleri, 2005). Pehlivan ve Diğerleri (2005) tarafından yapılan araştırmada sınıf öğretmenlerinin %58’i beden eğitimi dersini gereği gibi yürütemediklerini; %85’i ise bu dersin gereği gibi yürütülebilmesi için bu dersin branş öğretmenlerince verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler, bu dersi gereği gibi yürütememelerine neden olarak ise yeterli araç-gereç, malzeme ve salon eksikliğini göstermişlerdir. Aynı araştırmada, beden eğitimi dersini gereği gibi yapmayan sınıf öğretmenlerinin yaklaşık % 40’ı bu derslerde, öğrencileri sınıfta tutarak oyun oynattıklarını; yaklaşık %22’si ise öğrencilere diğer dersleri çalıştırdıklarını ifade etmişlerdir.

Kangalgil ve Dönmez (2003) tarafından yine sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersine ilişkin görüşleri üzerine yapılan araştırmada, öğretmenlerin %88’i beden eğitimi dersinin çocuğun matematik, sosyal ve dil gelişimine katkı yapacağını ifade etmişlerdir. Öte yandan, öğretmenlerin yaklaşık %82’si spora yatkın olan öğrencileri yeterince yönlendiremediklerini belirtmişlerdir. Aynı araştırmada sınıf öğretmenlerinin %70’i, beden eğitimi derslerinde, bakanlıkça öngörülen amaçlara ulaşamadığını ifade etmişlerdir. Taşkın (2006) tarafından beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin mesleki kaygıları üzerine yapılan araştırmada kız öğrencilerin kaygı düzeyleri erkek öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır. Benzer şekilde, Koca ve Aşçı (2006) tarafından Beden Eğitimi derslerindeki öğrenciler üzerinde yaptıkları araştırmada, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek sosyal fizik kaygısı taşıdıkları görülmüştür. Ancak sosyal fizik kaygısının öğrencilerin beden eğitimine karşı tutumlarını etkilemediği (sosyal fizik kaygısı ile beden eğitimine karşı tutum arasında anlamlı bir ilişki olmadığı) görülmüştür. Bununla birlikte, yüksel sosyal fizik kaygısı içerisinde olan kız öğrencilerin beden eğitimi dersini karma olmayan sınıflarda yapmayı tercih ettikleri görülmüştür.

Yukarıda sözü edilen araştırmalardan farklı olarak, bu araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi dersine ilişkin öz-yeterlik algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi dersine ilişkin öz-yeterlik algıları adayların, beden eğitimi dersindeki teorik bilgi düzeyleri, bu bilgileri pratikçe

dökme becerileri ve bu dersin ilköğretim okullarında işlenişine dönük formasyon becerileri olmak üzere üç alt boyutta betimlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca araştırmada, sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi dersine ilişkin öz-yeterlik algılarının, öğretmen adaylarının cinsiyetlerine, lise mezuniyet alanlarına ve lisans programlarında bu dersi spor salonunda işleyip işlememelerine bağlı olarak, istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Araştırma, Doğu Karadeniz Bölgesinde bulunan Artvin Çoruh Üniversitesi, Rize Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi ve Giresun Üniversitesi bünyesindeki Eğitim Fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği programında öğrenim görmekte olan sınıf öğretmeni adayları üzerinde yapılmıştır. Beden Eğitimi Öğretimi dersi, sınıf öğretmenliği programlarının üçüncü sınıfında verilmektedir. Bu nedenle veriler, bu dersi tamamlamış olan öğrencilerden gönüllülük esasına göre toplanmıştır. Kısaca bu araştırma, Artvin Eğitim Fakültesi, Rize Eğitim Fakültesi, Fatih (Trabzon) Eğitim Fakültesi ve Giresun Eğitim Fakültesi olmak üzere, dört fakülte fakülte öğrenim görmekte olan toplam 423 sınıf öğretmeni adayı üzerinde yapılmıştır.

Veri Toplama

Sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi ve oyun öğretimi dersine ilişkin öz yeterlik algılarını belirlemek için gerekli veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen “Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi Öz-yeterlik Algısı Ölçeği” ile toplanmıştır. Ölçek, beden eğitimi ve oyun öğretimine ilişkin olarak “teorik bilgi düzeyi”, bu bilgileri pratikte “uygulama becerisi” ve bu uygulamalar sırasında gerekli “formasyon becerisi” olmak üzere üç boyutta oluşturulmuştur. İlk boyutta (teorik bilgi düzeyi) sınıf öğretmeni adaylarının ilköğretim programında yer alan beden eğitimi ve oyun dersinin ana konuları hakkında teorik bilgi düzeyleri; ikinci boyutta (uygulama becerisi) ise bu teorik bilgileri pratiğe dökülebilme (uygulanabilme) becerileri belirlenmeye çalışılmıştır. Beden eğitimi dersinin işlenmesinde gerekli olan formasyon becerisini belirlemeye dönük olarak oluşturulan üçüncü boyutta ise sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi ve oyun derslerini ilköğretim okullarında işleyebilme becerilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Beden eğitimi derslerinde genelde öğrencilere spor dalları ve beden hareketleri hakkında bilgi ve beceri kazandırılmaktadır (Shen ve Diğerleri, 2006). Bu derslerde öğrencilere, yaşamlarında kullanabilecekleri temel ve spora dönük hareket becerileri kazandırarak, öğrencilerin fiziksel, psiko-motor, duygusal ve toplumsal gelişimlerine katkıda bulunulması ve böylece onların yaşam boyu fiziksel etkinliklere katılımlarının sağlanması amaçlanmaktadır (MEB, 2007). Beden eğitimi öğretimi ise sahip olunan bu bilgi ve becerilerin öğrencilere aktarılabilmesini gerektirir. Türkiye’de Eğitim Fakültelerinin programlarında okutulan “Beden Eğitimi ve Spor Kültürü” dersinin YÖK tarafından belirlenen içeriği beden eğitimi derslerinde düzenler, yürüyüşler, dönüşler, sıralanmalar, beden-eğitimi ders araç-gereç ve malzemeleri, serbest jimnastik alıştırmaları, spor sakatlıkları, yaralanmalar, ilk yardım ve atletizm gibi konuları kapsamaktadır. Yine Eğitim Fakültelerinde okutulan “Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi” dersinin içeriğinde beden eğitimi derslerinde öğretim yöntemleri, sınıf yönetimi, ölçme ve değerlendirme, ders ve çalışma planları, eğitsel ve müziksel oyunlar, modern halk dansları ve oyun öğretimi gibi konular yer almaktadır. Eğitim Fakülteleri programlarında yer alan bu dersler için hazırlanan ders kitaplarında da bu içerik takip edilmektedir (Arıcı, 2007). Ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan “Beden Eğitimi Dersi (1-8. sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu”nda Beden Eğitimi dersinin Hareket Bilgi ve Becerileri ile Etkin Katılım ve Sağlıklı Yaşam olmak üzere iki temel öğrenme alanı belirlenmiştir (MEB, 2007). Bu öğrenme alanları Hareket Bilgi ve Becerileri, Spor Bilgi ve Becerileri ve Düzenli Fiziksel Etkinlikler gibi alt alanlara ayrılmaktadır. Bu alt alanlarda ise düzen hareketleri, cimmastik, oyunlar, bireysel ve eşli sporlar ile kişisel güvenlik ve kazalardan korunma gibi hususlar yer almaktadır.

Veri toplama aracı geliştirilirken öncelikle yukarıda açıklanan kaynaklar göz önünde bulundurularak bir madde havuzu oluşturulmuştur. Sınıf öğretmeni adaylarının, beden eğitimi dersine ilişkin öz-yeterlik algılarını belirlemeye yönelik ölçek geliştirilirken, adayların spor dalları ve beden hareketleri hakkındaki teorik bilgi ve becerilerinin yanında, bu bilgi ve becerileri ilköğretim öğrencilerine aktarabilme (uygulama) ve formasyon becerileri de dikkate alınmıştır. Öğretmen adaylarının formasyon becerilerini belirlemeye yönelik ölçek maddeleri hazırlanırken, Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzunda programın uygulamasına ilişkin açıklamalar kısmında bu derslerde yararlanılabilecek öğretim yöntemlerine, sınıf yönetimine ilişkin önerilerle öğretim programı uygulama yönergesi (MEB, 2007) dikkate alınmıştır. Ayrıca, uygulama yapılan eğitim fakültelerinde söz konusu dersleri yürüten öğretim elemanlarının görüşüne başvurularak madde havuzunda yer

alan ölçek maddelerinin yukarıda sözü edilen öğrenme alanlarını yeterince temsil edip etmediği belirlenmeye çalışılmıştır. İlgili öğretim elamanlarının önerileri doğrultusunda taslak veri toplama aracına son şekli verilmiştir.

Sonuç olarak, veri toplama aracı beden eğitimi dersine ilişkin teorik bilgi, bu bilgileri pratiğe aktarma (uygulama) ve bunun için gerekli olan formasyon becerilerine yönelik ifadeler olmak üzere bir birinden bağımsız üç ayrı alt ölçek şeklinde hazırlanmıştır. Öğretmen adaylarından, alt ölçeklerde yer alan ifadelerin kendilerine ne derece uygun olduğunu beşli ölçek (hiç uygun değil, çok az uygun, biraz uygun, oldukça uygun, tamamen uygun) üzerinde işaretlemeleri istenmiştir. Örneğin, sınıf öğretmeni adaylarının basketbol dalı ile ilgili teorik bilgi düzeylerine ilişkin öz-yeterlik algıları “basketbol konusunda teorik bilgi sahibi olduğumu düşünüyorum” ifadesiyle; basketbol konusunu ilköğretim okullarında öğretebilme (uygulama) becerisi ise “basketbol konusunun temel tekniklerini uygulamalı olarak verebileceğimi düşünüyorum” ifadesiyle belirlenmeye çalışılmıştır. Formasyon boyutunda yer alan ifadelerde de aynı seçenekler (hiç uygun değil, çok az uygun, biraz uygun, oldukça uygun, tamamen uygun) kullanılmıştır. Örneğin, sınıf öğretmeni adaylarından “Beden Eğitimi derslerinde öğrenme gücümü çeken öğrencilere yardımcı olabileceğimi düşünüyorum” ifadesinin kendileri için ne kadar uygun olduğunu beşli ölçek üzerinde işaretlemeleri istenmiştir.

Hazırlanan taslak üzerinde, Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünün üçüncü sınıflarında öğrenim görmekte olan ve bu dersleri başarıyla tamamlamış olan 177 öğrenci üzerinde yapılan ön uygulamadan sonra, geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Veri toplama aracının teorik bilgi düzeyi ve uygulama becerisi boyutları üzerinde yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Geçerlik ve Güvenirlik Analizi Sonuçları I

Anket Maddeleri	Teorik Bilgi		Uygulama Becerisi	
	Faktör yük değeri	Faktör ortak varyansı	Faktör yük değeri	Faktör ortak varyansı
1. Atletizm	.728	.530	.737	.544
2. Jimnastik	.652	.425	.660	.436
3. Voleybol	.672	.452	.714	.510
4. Basketbol	.713	.509	.721	.519
5. Hentbol	.659	.434	.651	.424
6. Eğitsel Oyunlar	.569	.324	.705	.497
7. Düzen Alıştırmaları	.687	.472	.709	.502
8. Beden Eğitimi dersinin amaçları	.652	.425	.701	.492
9. Spor sakatlıkları ve ilk yardım	.532	.283	.670	.449
10. Araç-gereç ve malzemeler	.669	.448	.758	.574
Açıklanan boyut varyansı	%43		%49	
Cronbach Alpha	%85		%89	

Öğretmen adaylarının beden eğitimi dersindeki teorik bilgi düzeylerine ve bu bilgileri pratikte uygulayabilme becerilerine ilişkin öz yeterlik algılarını belirlemeye yönelik olarak 13’er maddeden oluşan boyutlar üzerinde yapılan geçerlik analizleri sonucunda .40’ın altında faktör yük değerleri veren 3’er madde ölçekten çıkarılmıştır. Ölçekten çıkarılan bu maddeler sırasıyla futbol, masa tenisi ve halk oyunları ile ilgili olan maddeler olmuştur. Ölçeğin teorik bilgi düzeyi boyutunda yer alan iki maddenin (eğitsel oyunlar ile spor sakatlıkları ve ilk yardım) boyut içerisinde açıklamış oldukları madde toplam korelasyonları .40’ın altında kalmıştır. Ancak bu iki maddenin, uygulama becerisi boyutundaki faktör ortak varyansları, 40’ın üzerinde çıktığı için (ayrıca boyutlar arasındaki paralelliğin korunması düşünüldükçe), ölçekte kalması uygun görülmüştür. Ölçeğin teorik bilgi düzeyi boyutunun açıkladığı toplam varyans %43, Cronbach Alpha değeri %83 çıkarken, uygulama becerisi boyutunun açıkladığı toplam varyans %49, Cronbach Alpha değeri ise %89 çıkmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi dersindeki formasyon becerilerine ilişkin öz-yeterlik algılarını belirlemeye yönelik olarak 10 maddelik bir boyut oluşturulmuştur. Bu maddeler üzerinde yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2. Geçerlik ve Güvenirlik Analizi Sonuçları II

Anket Maddeleri	Faktör yük değeri	Faktör ortak varyansı
1. Amaçlara uygun bir ders planı yapabilme.	.763	.582
2. Dersi öğrencilerin gelişim özelliklerine göre işleyebilme.	.798	.637
3. Öğrenme gücünü çeken öğrencilere yardımcı olabilme.	.806	.650
4. Fiziksel özürü öğrencileri derse aktif olarak katabilme.	.702	.493
5. Öğrencileri derse motive edebilme.	.797	.636
6. Derslerde farklı öğretim yöntemlerini uygulayabilme.	.757	.572
7. Dersi her türlü olumsuz çevresel koşullarda amacına uygun işleyebilme.	.764	.584
8. Yetenekli öğrencileri spor kulüplerine veya spor kurslarına yönlendirebilme.	.691	.477
9. Beden Eğitimi ve Sporla ilgili sorulara cevap verebilme.	.690	.476
10. Ders süresince kontrol ve disiplin sağlayabilme.	.702	.493
Açıklanan boyut varyansı		%56
Cronbach Alpha		%91

Anketin tamamı için Cronbach Alpha: % 94

Formasyon becerisi boyutunda yer alan maddeler üzerinde yapılan geçerlik analizinde, tüm maddelerin faktör yük değerleri ve faktör ortak varyansları .40'ın üzerinde çıkmıştır. Dolayısıyla tüm maddelerin boyutta kalması uygun görülmüştür. Bu maddelerin açıkladığı toplam boyut varyansı %56, Cronbach Alpha değeri ise %91 çıkmıştır.

Sonuç olarak her bir boyutunda 10'ar madde olmak üzere toplam 30 maddeden oluşan üç boyutlu bir veri toplama aracı (Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi Öz-yeterlik Algısı Ölçeği) oluşturulmuştur. Aracın tamamı üzerinde hesaplanan Cronbach Alpha değeri %94 çıkmıştır. Ön uygulama ile son şekli verilen anket çalışma grubuna uygulanmış, ön değerlendirme ve elemelerden sonra toplam 423 anket bilgisayara aktarılarak SPSS programında veri analizine tabi tutulmuştur. Veri analizinde aritmetik ortalama, standart sapma ve t testi gibi istatistiksel tekniklerden yararlanılmıştır.

BULGULAR

Sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi dersi ile ilgili olarak, teorik bilgi düzeyleri ile bu bilgileri pratiğe dökme (uygulama) becerilerine ilişkin öz-yeterliklerini yansıtan aritmetik ortalamalar ($\bar{X}$) Tablo 3'de verilmektedir.

Tablo 3. Teorik ve Uygulama Öz yeterlik Boyutları

Anket Maddeleri	N	Teorik Bilgi		Uygulama Becerisi	
		$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss
Atletizm	423	2.70	.95499	2.61	1.14183
Jimnastik	423	2.34	.94224	2.36	1.10327
Voleybol	423	3.53	1.01090	3.52	1.10107
Basketbol	423	3.32	1.03442	3.27	1.14390
Hentbol	423	2.30	1.13671	2.34	1.18707
Eğitsel Oyunlar	423	3.24	1.04051	3.37	1.10870
Düzen Araştırmaları	423	3.82	.92488	3.82	1.00589
Beden Eğitimi dersinin amaçları	423	3.21	.97774	3.65	.99990
Spor sakatlıkları ve ilk yardım	423	3.36	.94566	3.54	.97250
Araç-gereç ve malzemeler	423	3.39	1.02210	3.71	1.03176
Boyut Toplamı	423	3.12	.63644	3.22	.73512

Sınıf öğretmeni adaylarının, beden eğitimi dersi ile ilgili olarak, hem teorik bilgi düzeylerine, hem de bu bilgileri pratiğe dökme yeterliklerine ilişkin en yüksek aritmetik ortalama “düzen araştırmaları” konusunda gözlenmiştir ($\bar{X}$ =3.82). Sınıf öğretmeni adayları, beden eğitimi dersinin konuları arasında gerek sahip oldukları teorik bilgi, gerekse uygulama becerisi açısından kendilerini en çok düzen araştırmaları konusunda yeterli görmüşlerdir. Sınıf öğretmeni adaylarının, teorik bilgi düzeyleri açısından kendilerini yeterli gördükleri diğer konular sırasıyla “voleybol” ($\bar{X}$ =3.53), “araç-gereç ve malzemeler” ($\bar{X}$ =3.39), “spor sakatlıkları ve ilkyardım” ($\bar{X}$ =3.36) ve “basketbol” ($\bar{X}$ =3.32) gibi konular olmuştur. Uygulama becerileri açısından bakıldığında ise

sınıf öğretmeni adayları düzen araştırmalarından sonra kendilerini en çok sırasıyla “araç-gereç ve malzemeler” ($\bar{X}=3.71$), “beden eğitimi dersinin amaçları” ($\bar{X}=3.65$), “spor sakatlıkları ve ilkyardım” ($\bar{X}=3.54$) ve “voleybol” ($\bar{X}=3.52$) gibi konularda yeterli görmüşlerdir.

Sınıf öğretmeni adayları, gerek teorik bilgi düzeyleri, gerekse bu bilgileri pratiğe dökme açısından kendilerini en az “hentbol” konusunda (teorik bilgi düzeyi için $\bar{X}=2.30$; uygulama becerisi için $\bar{X}=2.34$) yeterli görmüşlerdir. Sınıf öğretmeni adaylarının kendilerini az yeterli gördükleri konular hem teorik bilgi düzeyi hem de uygulama becerisi açısından sırasıyla “jimnastik” (teorik bilgi düzeyi için $\bar{X}=2.34$; uygulama becerisi için $\bar{X}=2.36$) ve “atletizm” (teorik bilgi düzeyi için $\bar{X}=2.70$; uygulama becerisi için $\bar{X}=2.61$) olmuştur. Sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi dersindeki formasyonlarını yansıtan anket maddelerine ilişkin görüşleri Tablo 4’de verilmektedir.

Tablo 4. Formasyon Boyutu

Anket maddeleri	N	$\bar{X}$	ss
1. Amaçlara uygun bir ders planı yapabilmek.	423	3.68	.95087
2. Dersi öğrencilerin gelişim özelliklerine göre işleyebilmek.	423	3.97	.81543
3. Öğrenme güçlüğü çeken öğrencilere yardımcı olabilme.	423	3.94	.86589
4. Fiziksel özürü öğrencileri derse aktif olarak katabilmek.	423	3.61	1.02210
5. Öğrencileri derse motive edebilmek.	423	4.11	.86289
6. Derslerde farklı öğretim yöntemlerini uygulayabilmek.	423	3.82	.98446
7. Dersi her türlü olumsuz çevresel koşullarda amacına uygun işleyebilmek.	423	3.43	.92597
8. Yetenekli öğrencileri spor kulüplerine veya spor kurslarına yönlendirebilmek.	423	3.89	1.00682
9. Beden Eğitimi ve Sporla ilgili olarak öğrencilerden gelebilecek sorulara cevap verebilmek.	423	3.56	.94136
10. Ders süresince kontrol ve disiplin sağlayabilmek.	423	3.96	.84661
Boyut Toplamı	423	3.80	.67210

Tabloda sınıf öğretmeni adaylarının, formasyon yeterlikleri ile ilgili olarak tabloda yer alan 10 madde arasında kendilerini en çok “öğrencileri derse motive etme” konusunda yeterli buldukları ($\bar{X}=4.11$) görülmektedir. Bunu sırayla “dersi öğrencilerin gelişim özelliklerine göre işleyebilmek” ($\bar{X}=3.97$), “ders süresince disiplin ve kontrol sağlayabilmek” ($\bar{X}=3.96$), ve “öğrenme güçlüğü çeken öğrencilere yardımcı olabilme” ($\bar{X}=3.94$) gibi konular takip etmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının kendilerini en az “dersi her türlü olumsuz çevresel koşullarda amacına uygun işleyebilmek” konusunda yeterli buldukları ($\bar{X}=3.43$) görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının kendilerini daha az yeterli buldukları diğer konular sırasıyla “Beden Eğitimi ve Sporla ilgili olarak öğrencilerden gelebilecek sorulara cevap verebilmek” ($\bar{X}=3.56$), “fiziksel özürü öğrencileri derse aktif olarak katabilmek” ($\bar{X}=3.61$) ve “amaçlara uygun bir ders planı yapabilmek” ($\bar{X}=3.68$) konuları olmuştur.

Sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi dersindeki teorik bilgi düzeylerine ve bu bilgileri pratiğe dökme becerilerine ilişkin öz yeterlikleri cinsiyet değişkenine bağlı olarak aşağıdaki tabloda (Tablo 5) karşılaştırılmaktadır. Sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi dersindeki teorik bilgi düzeylerine ilişkin öz yeterlikleri adayların cinsiyetlerine göre karşılaştırıldığında erkek öğretmen adaylarının teorik öz yeterliklerinin “eğitsel oyunlar” ve “beden eğitimi dersinin amaçları” dışındaki tüm konularda kız öğretmen adaylarının teorik öz yeterliklerinden daha yüksek çıktığı görülmektedir. Teorik öz yeterlikle ilgili olarak, erkek öğretmen adayları ile kız öğretmen adayları arasındaki erkeklerin lehine olan fark “atletizm” ($t=-4.294$; $p=.000$), “voleybol” ($t=-5.579$; $p=.000$), “basketbol” ($t=-7.178$; $p=.000$), “hentbol” ($t=-5.236$; $p=.000$) ve “araç gereç ve malzemeler” ($t=-3.015$; $p=.003$), konularında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde gerçekleşmiştir. Öğretmen adaylarının beden eğitimi dersine ilişkin teorik bilgi düzeyini belirlemeye yönelik anket maddelerinin oluşturduğu boyut toplamında da erkek öğretmen adaylarının öz yeterlikleri ($\bar{X}=3.23$) kız öğretmen adaylarının öz yeterliklerinden ($\bar{X}=2.98$) daha yüksek çıkmıştır. Erkek ve kız öğretmen adayları arasındaki bu fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde gerçekleşmiştir ($t=-4.164$; $p=.000$).

Tablo 5. Cinsiyet karşılaştırması

Anket Maddeleri	Cinsiyet	N	Teorik Bilgi Düzeyi			Uygulama Becerisi		
			$\bar{X}$	t	p	$\bar{X}$	t	p
Atletizm	Kız	186	2.48	-4.294	.000	2.31	-5.086	.000
	Erkek	236	2.87			2.86		
Jimmastik	Kız	186	2.32	-.418	.676	2.26	-1.730	.084
	Erkek	236	2.35			2.44		
Voleybol	Kız	186	3.24	-5.579	.000	3.18	-5.772	.000
	Erkek	236	3.77			3.78		
Basketbol	Kız	186	2.93	-7.178	.000	2.92	-5.844	.000
	Erkek	236	3.62			3.55		
Hentbol	Kız	186	1.99	-5.236	.000	2.00	-5.279	.000
	Erkek	236	2.55			2.60		
Eğitsel Oyunlar	Kız	186	3.26	.381	.704	3.45	1.220	.223
	Erkek	236	3.22			3.31		
Düzen Alıştırmaları	Kız	186	3.76	-1.220	.223	3.80	-.341	.733
	Erkek	236	3.87			3.83		
Beden Eğitimi dersinin amaçları	Kız	186	3.27	1.136	.256	3.69	.665	.507
	Erkek	236	3.16			3.62		
Spor sakatlıkları, ilk yardım	Kız	186	3.32	-.724	.469	3.48	-1.013	.312
	Erkek	236	3.39			3.58		
Araç-gereç ve malzemeler	Kız	186	3.22	-3.015	.003	3.60	-1.884	.060
	Erkek	236	3.52			3.79		
Boyut Toplamı	Kız	186	2.98	-4.164	.000	3.07	-3.789	.000
	Erkek	236	3.23			3.34		

Tablo incelendiğinde, atletizm konusundaki teorik bilgi düzeyi açısından erkek öğretmen adayları kendilerini “biraz” ($\bar{X}$ =2.87), kız öğretmen adayları ise “çok az” ($\bar{X}$ =2.48) yeterli görmüşlerdir. Voleybol konusunda erkek öğretmen adayları kendilerini “oldukça” ($\bar{X}$ =3.77), kız öğretmen adayları ise “biraz” ($\bar{X}$ =3.24) yeterli bulmuşlardır. Voleybol konusunda olduğu gibi basketbol konusunda da erkek öğretmen adayları kendilerini “oldukça” ($\bar{X}$ =3.62), kız öğretmen adayları “biraz” ($\bar{X}$ =2.93) yeterli bulmuşlardır. Hentbol konusunda, aritmetik ortalamalar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı olmakla birlikte, hem erkek öğretmen adayları ($\bar{X}$ =2.55), hem de kız öğretmen adayları ($\bar{X}$ =1.99) kendilerini “çok az” yeterli görmüşlerdir.

Erkek ve kız öğretmen adayları kendilerini eğitsel oyunlar, beden eğitimi dersinin amaçları ile spor sakatlıkları ve ilk yardım konularında “biraz”, düzen alıştırmaları konusunda ise “oldukça” yeterli bulmuşlardır. Araç-gereç ve malzemeler konusunda ise erkek öğretmen adayları kendilerini “oldukça” ($\bar{X}$ =3.52) yeterli bulurlarken kız öğretmen adayları “biraz” yeterli bulmuşlardır. Öğretmen adaylarının teorik bilgi düzeyini belirlemeye yönelik anket maddelerinin oluşturduğu boyut toplamına bakıldığında ise gerek erkek ($\bar{X}$ =3.23), gerekse kız ($\bar{X}$ =2.98) öğretmen adaylarının kendilerini “biraz” yeterli buldukları görülmektedir.

Tablo da, sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi dersindeki uygulama becerilerine bakıldığında erkek öğretmen adaylarının kendilerini, tıpkı teorik bilgi düzeylerinde olduğu gibi, “eğitsel oyunlar” ve “beden eğitimi dersinin amaçları” dışındaki tüm konularda kız öğretmen adaylarından daha yeterli buldukları görülmektedir. Ancak, erkek öğretmen adayları ile kız öğretmen adayları arasındaki farklar sadece atletizm, voleybol, basketbol ve hentbol konularında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde gerçekleşmiştir.

Atletizm ve hentbol konularını beden eğitimi derslerinde uygulayabilme açısından erkek öğretmen adayları kendilerini “biraz” (atletizm için $\bar{X}$ =2.86; hentbol için $\bar{X}$ =2.60), kız öğretmen adayları ise “çok az” (atletizm için $\bar{X}$ =2.31; hentbol için $\bar{X}$ =2.00) yeterli görmüşlerdir. Voleybol ve basketbol konularını derslerde uygulayabilme açısından ise erkek öğretmen adayları kendilerini “oldukça” (voleybol için $\bar{X}$ =3.78; basketbol için $\bar{X}$ =3.55), kız öğretmen adayları ise “biraz” (voleybol için $\bar{X}$ =3.18; basketbol için $\bar{X}$ =2.92) yeterli bulmuşlardır.

Erkek ve kız öğretmen adayları kendilerini jimnastik konularını derslerde uygulayabilme açısından “çok az”; düzen araştırmaları, beden eğitimi dersinin amaçları, spor sakatlıkları-ilk yardım ile araç-gereç ve malzeme

konularında ise oldukça yeterli görmüşlerdir. Eğitsel oyunları derslerde uygulayabilme konusunda ise kız öğrenciler kendilerini “oldukça” ($\bar{X}=3.45$) yeterli görürlerken erkek öğrenciler “biraz” ($\bar{X}=3.31$) yeterli görmüşlerdir. Öğretmen adaylarının beden eğitimi dersindeki uygulama (pratik) becerilerini belirlemeye yönelik anket maddelerinin oluşturduğu boyut toplamında da erkek öğretmen adaylarının öz yeterlikleri ($\bar{X}=3.34$) kız öğretmen adaylarının öz yeterliklerinden ($\bar{X}=3.07$) daha yüksek çıkmıştır. Teorik bilgi boyutunda olduğu gibi uygulama becerisi boyutu toplamında da erkek ve kız öğretmen adayları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde gerçekleşmiştir ($t=-3.789$; $p=.000$).

Sınıf öğretmeni adaylarının lise mezuniyet alanlarının beden eğitimine ilişkin teorik bilgi ve bu bilgileri pratikte uygulayabilme düzeylerini etkileyip etkilemediği t-testi ile belirlenmeye çalışılmış ve analiz sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Lise mezuniyet alanı karşılaştırması

Anket Maddeleri	Mezuniyet	N	Teorik Bilgi Düzeyi			Uygulama Becerisi		
			$\bar{X}$	t	p	$\bar{X}$	t	p
Atletizm	Sayısal	166	2.67	-.580	.562	2.52	-1.328	.185
	EA	243	2.72			2.67		
Jimmastik	Sayısal	166	2.28	-.979	.328	2.25	-1.668	.096
	EA	243	2.37			2.43		
Voleybol	Sayısal	166	3.49	-.707	.480	3.43	-1.184	.237
	EA	243	3.56			3.56		
Basketbol	Sayısal	166	3.26	-.892	.373	3.16	-1.379	.169
	EA	243	3.36			3.32		
Hentbol	Sayısal	166	2.23	-.958	.339	2.27	-.762	.446
	EA	243	2.34			2.36		
Eğitsel Oyunlar	Sayısal	166	3.22	-.073	.942	3.35	-.097	.923
	EA	243	3.23			3.37		
Düzen Alıştırmaları	Sayısal	166	3.79	-.455	.649	3.78	-.699	.485
	EA	243	3.83			3.85		
Beden Eğitimi dersinin amaçları	Sayısal	166	3.25	.820	.413	3.71	.935	.350
	EA	243	3.17			3.62		
Spor sakatlıkları ve ilk yardım	Sayısal	166	3.38	.529	.597	3.51	-.425	.671
	EA	243	3.33			3.55		
Araç-gereç ve malzemeler	Sayısal	166	3.31	-1.160	.247	3.63	-1.082	.280
	EA	243	3.43			3.74		
Boyut Toplamı	Sayısal	166	3.09	-.731	.465	3.16	-1.171	.242
	EA	243	3.13			3.25		

Tabloda görüldüğü gibi, sınıf öğretmeni adaylarının, hem beden eğitimi dersine ilişkin teorik bilgi düzeyleri, hem de bu bilgileri pratikte uygulayabilme düzeyleri liseden mezun oldukları alana bağlı olarak, istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Bununla birlikte, tabloda yer alan, gerek teorik bilgilere, gerekse bu bilgileri pratiğe dökme becerisine ilişkin maddelerin çoğunda, liseden eşit ağırlık puanı ile gelen sınıf öğretmeni adaylarının aritmetik ortalamaları liseden sayısal puanla gelen öğretmen adayların aritmetik ortalamalarından göreceli olarak daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuç, liseden eşit ağırlık puanı ile gelen sınıf öğretmeni adaylarının, beden eğitimi dersine ilişkin olarak, sayısal puanla gelen öğretmen adaylarından, istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde olmasa da, göreceli olarak daha çok teorik bilgiye ve bu bilgileri pratiğe dökme becerisine sahip olduklarını göstermektedir.

Sınıf öğretmeni adaylarının fakültede almış oldukları beden eğitimi derslerini spor salonunda yapıyor olmalarının onların bu dersle ilgili teorik bilgi ve uygulama becerisi açısından öz yeterliklerini etkileyip etkilemediği t testi ile belirlenmeye çalışılmış ve test sonuçları aşağıdaki Tablo 7’de verilmiştir.

Tabloda görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adaylarının 212 tanesi beden eğitimi derslerini spor salonunda işlediklerini, 210 tanesi ise spor salonunda işlemediklerini belirtmişlerdir. Beden eğitimi dersini spor salonunda işlediklerini belirten öğretmen adayları ile bu dersi spor salonunda işlemediklerini belirten öğretmen adaylarının görüşleri aşağıdaki tabloda karşılaştırılmaktadır.

Tablo 7. Beden Eğitimi Dersini Spor Salonunda Yapmanın Öz yeterliğe Etkisi

Anket Maddeleri	Salon	N	Teorik Bilgi Düzeyi			Uygulama Becerisi		
			$\bar{X}$	t	p	$\bar{X}$	t	p
Atletizm	Var	212	2.80	2.076	.038	2.82	3.664	.000
	Yok	210	2.60			2.41		
Jimnastik	Var	212	2.48	3.146	.002	2.50	2.586	.010
	Yok	210	2.19			2.22		
Voleybol	Var	212	3.53	-.148	.883	3.54	.440	.660
	Yok	210	3.54			3.49		
Basketbol	Var	212	3.21	-2.159	.031	3.26	-.236	.813
	Yok	210	3.43			3.29		
Hentbol	Var	212	2.39	1.603	.110	2.50	2.784	.006
	Yok	210	2.21			2.18		
Eğitsel Oyunlar	Var	212	3.57	6.873	.000	3.71	6.745	.000
	Yok	210	2.90			3.02		
Düzen Alıştırmaları	Var	212	4.04	5.049	.000	4.11	6.175	.000
	Yok	210	3.59			3.53		
Beden Eğitimi dersinin amaçları	Var	212	3.32	2.328	.020	3.77	2.481	.013
	Yok	210	3.10			3.53		
Spor sakatlıkları ve ilk yardım	Var	212	3.27	-2.055	.040	3.57	.597	.551
	Yok	210	3.46			3.51		
Araç-gereç ve malzemeler	Var	212	3.55	3.135	.002	3.91	4.061	.000
	Yok	210	3.24			3.51		
Boyut Toplamı	Var	212	3.21	3.045	.002	3.37	4.261	.000
	Yok	210	3.03			3.07		

Fakültelerde beden eğitimi derslerini spor salonlarında işlediklerini belirten öğretmen adaylarının öz yeterlik düzeyleri beden eğitimi dersi konularını pratikte uygulayabilme açısından bu dersleri fakültelerde spor salonlarında işlemediklerini belirten öğretmen adaylarının öz yeterliklerinden daha yüksek çıkmıştır. Teorik öz yeterlik açısından ise voleybol, basketbol ve spora sakatlıkları-ilk yardım dışındaki tüm konularda beden eğitimi derslerini spor salonlarında işlediklerini belirten öğretmen adaylarının öz yeterlik düzeyleri bu dersleri fakültelerde spor salonlarında işlemediklerini belirten öğretmen adaylarının öz yeterliklerinden daha yüksek çıkmıştır.

Tabloda görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının beden eğitimi dersindeki teorik bilgi açısından öz yeterlikleri voleybol ve hentbol dışında kalan tüm konularda bu dersi fakültelerde spor salonunda yapıp yapmamaya bağlı olarak istatistiksel açıdan anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Öğretmen adaylarının, teorik bilgilerin pratikte uygulanması açısından öz yeterlikleri ise fakültelerde bu derslerin spor salonlarında işlenip işlenmemesine bağlı olarak, voleybol, basketbol ve spor sakatlıkları-ilk yardım dışındaki tüm konularda istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Gerek teorik bili düzeyleri açısından, gerekse bu bilgileri pratiğe uygulayabilme açısından, beden eğitimi derslerini spor salonunda işleyen sınıf öğretmeni adaylarının aritmetik ortalamaları bu dersi spor salonunda işlemeyen öğretmen adaylarından daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuçlar, beden eğitimi derslerini spor salonunda işlemenin, öğrencilerin hem teorik bilgi kazanmalarına, hem de bu bilgileri pratiğe dökülebilmelerine olumlu yönde katkı sağladığını göstermektedir.

Öğretmen adaylarının cinsiyetlerinin beden eğitimi dersine ilişkin formasyon becerileri üzerinde etkili olup olmadığını belirlemek için t-testi yapılmış ve test sonuçları aşağıda (Tablo 8) verilmiştir.

Tablo 8. Formasyon becerisinin cinsiyete göre karşılaştırılması

Anket Maddeleri	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	t	p
1. Amaçlara uygun bir ders planı yapabileme.	Kız	186	3.75	1.347	.179
	Erkek	236	3.63		
2. Dersi öğrencilerin gelişim özelliklerine göre işleyebilme.	Kız	186	4.07	2.260	.024
	Erkek	236	3.89		
3. Öğrenme güçlüğü çeken öğrencilere yardımcı olabilme.	Kız	186	3.99	1.070	.285
	Erkek	236	3.90		
4. Fiziksel özürü öğrencileri derse aktif olarak katabilme.	Kız	186	3.64	.644	.520
	Erkek	236	3.58		

5. Öğrencileri derse motive edebilme.	Kız	186	4.08	-.548	.584
	Erkek	236	4.13		
6. Derslerde farklı öğretim yöntemlerini uygulayabilme.	Kız	186	3.77	-.901	.368
	Erkek	236	3.85		
7. Dersi her türlü olumsuz çevresel koşullarda amacına uygun işleyebilme.	Kız	186	3.43	-.070	.945
	Erkek	236	3.44		
8. Yetenekli öğrencileri spor kulüplerine veya spor kurslarına yönlendirebilme.	Kız	186	3.93	.805	.421
	Erkek	236	3.85		
9. Öğrencilerden gelebilecek Beden Eğitimi ve Sporla ilgili sorulara cevap verebilme.	Kız	186	3.34	-4.346	.000
	Erkek	236	3.74		
10. Ders süresince kontrol ve disiplin sağlayabilme.	Kız	186	3.84	-2.608	.009
	Erkek	236	4.06		
Boyut Toplamı	Kız	186	3.79	-.314	.753
	Erkek	236	3.81		

Tabloya bakıldığında, öğretmen adaylarının formasyon becerilerini belirlemeye dönük ifadelerden sadece üç tanesinde, aritmetik ortalamaların öğretmen adaylarının cinsiyetlerine bağlı olarak istatistiksel açıdan farklılaştığı görülmektedir. Bayan öğretmen adayları ($\bar{X} = 4.07$), erkek öğretmen adayları ile karşılaştırıldığında ($\bar{X} = 3.89$), beden eğitimi dersini “öğrencilerin gelişim özelliklerine göre işleyebilme” (2. madde) becerisine daha çok sahip olduklarını belirtmişlerdir ($t=2.260$; $p= 0.024$). Buna karşılık, erkek öğretmen adayları “öğrencilerden gelebilecek beden eğitimi ve sporla ilgili sorulara cevap verebilme” becerisi ile ($\bar{X} = 3.74$) “ders süresince kontrol ve disiplin sağlayabilme” becerisine ($\bar{X} = 4.06$) kız öğretmen adaylarından ($\bar{X} = 3.34$ ve $\bar{X} = 3.84$) daha çok sahip olduklarını belirtmişlerdir. Beden eğitimi dersi formasyonuna ilişkin diğer ifadelerde öğretmen adaylarının cinsiyetine bağlı olarak istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık gözlenmemektedir.

Sınıf öğretmeni adaylarının, beden eğitimi dersine ilişkin formasyon yeterliklerinin bu adayların lise mezuniyet alanlarına bağlı olarak, istatistiksel açıdan anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı yine t-testi ile belirlenmeye çalışılmıştır. Test sonuçları Tablo 9’da verilmektedir.

Tablo 9. Formasyon becerisinin lise mezuniyet alanlarına göre karşılaştırılması

Anket Maddeleri	Alan	N	$\bar{X}$	t	P
1. Amaçlara uygun bir ders planı yapabilme.	Sayısal	166	3.63	-.940	.348
	EA	243	3.72		
2. Dersi öğrencilerin gelişim özelliklerine göre işleyebilme.	Sayısal	166	3.96	.011	.991
	EA	243	3.96		
3. Öğrenme gücünü çeken öğrencilere yardımcı olabilme.	Sayısal	166	3.87	-	.172
	EA	243	3.99		
4. Fiziksel özürü öğrencileri derse aktif olarak katabilme.	Sayısal	166	3.53	-	.210
	EA	243	3.66		
5. Öğrencileri derse motive edebilme.	Sayısal	166	4.05	-	.256
	EA	243	4.15		
6. Derslerde farklı öğretim yöntemlerini uygulayabilme.	Sayısal	166	3.81	-1.118	.906
	EA	243	3.82		
7. Dersi her türlü olumsuz çevresel koşullarda amacına uygun işleyebilme.	Sayısal	166	3.34	-	.083
	EA	243	3.50		
8. Yetenekli öğrencileri spor kulüplerine veya spor kurslarına yönlendirebilme.	Sayısal	166	3.87	-1.152	.879
	EA	243	3.89		
9. Öğrencilerden gelebilecek Beden Eğitimi ve Sporla ilgili sorulara cevap verebilme.	Sayısal	166	3.55	.030	.976
	EA	243	3.55		
10. Ders süresince kontrol ve disiplin sağlayabilme.	Sayısal	166	3.89	-	.151
	EA	243	4.01		
Boyut Toplamı	Sayısal	166	3.75	-	.268
	EA	243	3.82		

Tablo’da görüldüğü gibi, beden eğitimi dersi ile ilgili formasyon becerilerini belirlemeye dönük ifadelerin hiç birinde, öğretmen adaylarının lise mezuniyet alanına bağlı olarak, aritmetik ortalamalar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farka rastlanmamıştır. Yani, lise mezuniyet alanına göre yapılan karşılaştırma sonuçları, lise mezuniyet alanının sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi dersindeki formasyon becerilerini

istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde etkilemediğini göstermektedir. Bunla birlikte, formasyon becerilerini belirlemeye dönük ifadelerle ilişkin aritmetik ortalamalarda lise mezuniyet alanına bağlı olarak bazı göreceli farklılıklar gözlenmekte, eşit ağırlık (EA) grubu öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarını yansıtan aritmetik ortalamaların, sayısal grubu öğretmen adaylarının aritmetik ortalamalarından göreceli olarak daha yüksek olduğu görülmektedir.

Beden eğitimi derslerini spor salonunda işlemenin öğretmen adaylarının bu dersi yürütebilme (formasyon) becerilerine etki edip etmediği t testi ile belirlenmeye çalışılmış ve test sonuçları aşağıda (Tablo 10) verilmiştir.

Tablo 10’da, öğrencilerinin formasyon yeterliklerini belirlemeye yönelik ifadelerin çoğunda, bu dersi spor salonunda işlediklerini ifade eden öğretmen adaylarının cevaplarına ilişkin aritmetik ortalamalar ile, bu dersi spor salonunda işlemediklerini belirten öğretmen adaylarının cevaplarına ilişkin aritmetik ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmektedir.

Tablo 10. Dersi spor salonunda işleyip işlememenin formasyon becerilerine etkisi.

Anket Maddeleri	Salon	N	$\bar{X}$	t	p
1. Amaçlara uygun bir ders planı yapabilmek.	Var	212	3.96	6.227	.000
	Yok	210	3.40		
2. Dersi öğrencilerin gelişim özelliklerine göre işleyebilmek.	Var	212	4.10	3.390	.001
	Yok	210	3.84		
3. Öğrenme gücünü çeken öğrencilere yardımcı olabilmek.	Var	212	4.11	4.192	.000
	Yok	210	3.77		
4. Fiziksel özürü öğrencileri derse aktif olarak katabilmek.	Var	212	3.72	2.242	.025
	Yok	210	3.50		
5. Öğrencileri derse motive edebilmek.	Var	212	4.21	2.487	.013
	Yok	210	4.00		
6. Derslerde farklı öğretim yöntemlerini uygulayabilmek.	Var	212	3.96	2.971	.003
	Yok	210	3.68		
7. Dersi her türlü olumsuz çevresel koşullarda amacına uygun işleyebilmek.	Var	212	3.50	1.536	.125
	Yok	210	3.37		
8. Yetenekli öğrencileri spor kulüplerine veya spor kurslarına yönlendirebilmek.	Var	212	3.91	.397	.692
	Yok	210	3.87		
9. Öğrencilerden gelebilecek Beden Eğitimi ve Sporla ilgili sorulara cevap verebilmek.	Var	212	3.65	1.707	.089
	Yok	210	3.49		
10. Ders süresince kontrol ve disiplin sağlayabilmek.	Var	212	4.02	1.218	.224
	Yok	210	3.92		
Boyut Toplamı	Var	212	3.91	3.586	.000
	Yok	210	3.68		

Bu sonuçlar, beden eğitimi derslerini spor salonunda işleyen öğretmen adaylarının formasyon yeterliklerinin bu dersi spor salonunda işlemeyen öğretmen adaylarının formasyon yeterliklerinden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bir başka ifadeyle, beden eğitimi spor salonunda işleyen öğretmen adaylarının, ilköğretim okullarında bu dersi işleyip yönetebileceklerine daha çok inandıkları görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma sonucunda, erkek öğretmen adaylarının öz-yeterlik algıları, beden eğitimi dersine ilişkin teorik bilgi ve uygulama becerisi boyutlarında, kız öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarından daha yüksek çıkmıştır. Morgil ve Diğerleri (2004) tarafından kimya öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları üzerine yapılan araştırmada da erkek öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları kız öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarından daha yüksek çıkmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi dersine yönelik öz-yeterlik algıları ile kimya öğretmen adaylarının kimya dersine ilişkin öz-yeterlik inançları arasında cinsiyete bağlı olarak gözlenen bu paralellik dikkat çekicidir. Ancak, Hamurcu (2006) tarafından sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimine ilişkin öz-yeterlik inançlarını belirlemeye yönelik olarak yapılan araştırmada erkek öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarının kız öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarından daha düşük çıkmıştır.

Araştırmalar, erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı, kız öğrencilerden daha olumlu tutum taşıdıklarını göstermektedir (Koca ve Diğerleri, 2005). Öte yandan, olumlu tutumun öz-yeterlik inancını artırdığı da bilinmektedir (Hutzler ve Diğerleri, 2005; Morgil ve Diğerleri, 2004). Dolayısıyla, erkek öğretmen adaylarının beden eğitimi dersine ilişkin öz-yeterlik algılarının kız öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarından daha yüksek çıkmış olması daha önceki araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Bıkmaz (2006) tarafından yine sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimine ilişkin öz-yeterlik inançları üzerine yapılan araştırma sonucunda, fakültelerde derslerin işlendiği ortamın ve derslerin işleniş şeklinin öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarını etkilediğini görülmüştür. Aday sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersine ilişkin öz-yeterlik algıları üzerine yapılan bu çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bu çalışmada, Beden Eğitimi Öğretimi dersini spor salonunda işleyen sınıf öğretmeni adaylarının öz-yeterlik algıları, bu dersi spor salonunda işlemeyen aday öğretmenlerin öz-yeterlik algılarından daha yüksek çıkmıştır.

Bandura tarafından ileri sürülen öz-yeterlik kuramında, öz yeterlik inancının *geçmiş performans*, *şimdiki performans* (vicarious experience), *sözel ikna yeteneği* (verbal persuasion) ve *fiziksel durum* (physiological states) olmak üzere dört kaynağı vardır (Akt Chase, 1998):

Geçmiş performans bireyin geçmişteki başarılarını ifade etmektedir. Birey geçmişte başarmışsa yine başarabileceğini düşünür. Şimdiki performans, bireyin kendi performansını diğerlerinin performansı ile de kıyaslayarak değerlendirmesini ifade eder. Etrafında üstün performans sergileyen birilerini görmek öz-yeterlik inancını artırırken, düşük performans sergileyenleri görmek bu inancı azaltabilmektedir. Bu görüşler, eğitim fakültelerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının uygulama yaptıkları ortamın yeterli ve öğretmen adaylarını motive edici olması gerektiğine de işaret etmektedir. Çünkü öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimde yapacakları uygulamalarda, kendilerini rahat ve başarılı hissedebilmeleri, sınıf arkadaşlarının da bu uygulamalarda başarılı olduklarını görmeleri, mesleklerine yönelik öz-yeterlik inançlarını artıracaktır. Birey, 'diğerleri başarıyorsa ben de başarırım' şeklinde inanç geliştirir, yada diğerlerinin başarısızlığını gördükçe kendinin de başaramayacağını düşünebilir.

Sözel ikna yeteneği, birey üzerinde söz sahibi kişilerin (anne-baba, öğretmen, arkadaş vs.) bireyi motive edici sözel mesajlarını ifade eder. Ancak, öz-yeterlik inancının artabilmesi için bu mesajların, güvenilir kişilerce verilmesi ve gerçekçi olması gerekir. Öğrencilerin katıldıkları etkinliklerde, sözel olarak desteklenip motive edilmesi/ödüllendirilmesi önem taşımaktadır. Bu açıdan uygulama öğretim elamanlarına büyük görevler düşmektedir.

Fiziksel durum, bireyin bulunduğu fiziksel ortamın gerekli performansı sergilemeye uygun olup olmadığına yönelik değerlendirmesini ifade eder. Birey bu ortamı pozitif/yeterli olarak değerlendiriyorsa öz-yeterlik inancı artmakta, negatif/yetersiz olarak değerlendiriyorsa öz-yeterlik inancı azalmaktadır. Bu çalışmada, "Beden Eğitimi Öğretimi derslerini spor salonunda işleyen sınıf öğretmeni adaylarının öz-yeterlik algılarının, bu dersleri spor salonunda işlemeyen öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarından daha yüksek çıkmış olması bu görüşü desteklemektedir. Bu sonuçlar beden eğitimi derslerinin yapılacağı ortamın fiziksel olarak yeterli olmasının, öğretmen adayları açısından ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Öz-yeterlik kuramında sözü edilen ve yukarıda açıklanan bu dört etmene daha sonra duygusal durum (emotional state) ve hayali deneyim (imaginal experience) olmak üzere iki etmen daha ilave edilmiştir (Chase, 1998). *Duygusal durum* bireysel ruh hali ile açıklanabilir. Örneğin, bireyin katılacağı bir etkinliğe yönelik olarak hissedeceği hoşnutsuzluk, stres, korku ve endişe gibi duygular öz-yeterlik inancı üzerinde etkili olacaktır. Öğretim etkinliklerinde ortamın öğrencileri duygusal olarak destekleyecek şekilde düzenlenmesi, bu açıdan önem taşımaktadır. *Hayali deneyim* ise bireyin belli bir etkinlikte nasıl bir performans sergileyebileceğine yönelik hayali kurgulamalarıdır. Bu açıdan, öğretmenlerin eğitsel etkinliklerde, öğrencilere ileride katılacakları etkinliklere ve yapmayı hayal ettikleri mesleklere yönelik düşündürücü sorular yönelmeleri, onların mesleklerine yönelik öz-yeterlik inançlarını artıracaktır.

Araştırmalar (Beydoğan ve Şirin, 1998; Pehlivan ve Diğerleri, 2005) sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi derslerini gereği gibi işleyemediklerini düşündüklerini, bir başka ifadeyle bu açıdan kendilerini yetersiz bulduklarını göstermektedir. Bu çalışmalarda, sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi derslerini gereği gibi işleyememelerinin en önemli nedeni olarak salon, araç-gereç ve malzeme eksikliğini gördükleri gözlenmektedir. Bu sonuçlar da fiziki ortamın öz-yeterlik inancı açısından ne kadar belirleyici olduğunu göstermektedir.

Bu araştırmada, sınıf öğretmenleri adaylarının beden eğitimi dersine ilişkin öz-yeterlik algılarının lise mezuniyet alanına bağlı olarak *istatistiksel olarak* farklılaşmadığı görülmüştür. Bu sonuç, Hamurcu (2006) tarafından sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimine ilişkin öz-yeterlik inançları üzerine yaptığı araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Ancak, bu araştırmada, her ne kadar istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde olmasa da, liseden eşit ağırlık puanı ile gelen sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi dersine ilişkin öz-yeterlik algıları, liseden sayısal puanla gelen öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarından *göreceli olarak* daha yüksek çıkmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi dersine yönelik olarak, teorik bilgi ve uygulama becerisi boyutlarına ilişkin öz yeterlik düzeylerinde, erkek öğretmen adayları lehine gözlenen fark, formasyon becerisi boyutunda gözlenmemektedir. Bir başka ifadeyle, erkek ve kız öğretmen adaylarının beden eğitimi dersindeki formasyon becerilerine ilişkin öz-yeterlik algıları istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Bilindiği gibi ilgi motivasyon sağlar. Ancak ilgi bireysel ve durumsal olabilir. Bireysel ilgi bireyin belirli objelere, olaylara ve faaliyetlere olan eğilimlerini yansıtır. Durumsal ilgi ise belirli durum ve zamanla sınırlı olan eğilimlerdir. Belirli bir faaliyete gösterilen bireysel ilgi, bu faaliyete ilişkin bilgi sahibi olmayı, olumlu tutum geliştirmeyi ve değer vermeyi gerektirir. Durumsal ilgi ise belli bir faaliyete yönelik bir dürtüden doğar (Shen ve Diğerleri, 2006).

Erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik bireysel ilgileri yüksek olabilir. Bu da onların bu derse karşı daha olumlu tutuma, dolayısıyla yüksek öz-yeterlik algısına sahip olmalarına yol açabilir. Ölçme aracında, beden eğitimi dersindeki formasyon becerilerine dönük ifadeler daha çok durumsal ilgiyi yansıtan ifadelerdir. Bu durum kız öğrencilerin durumsal ilgilerinin bireysel ilgilerinden daha yüksek olduğunu ve bu boyuta dönük öz-yeterlik algılarının buna paralel olarak arttığını göstermektedir. Kız öğretmen adaylarının beden eğitimi dersine ilişkin olarak teorik bilgi boyutuna yönelik öz-yeterlik algılarını yansıtan aritmetik ortalama 2,98; uygulama becerisi boyutuna yönelik öz-yeterlik algılarını yansıtan aritmetik ortalama ise 3,07 iken, formasyon boyutuna yönelik aritmetik ortalamının 3,79 olması bu yorumu güçlendirmektedir.

Öz yeterlik inançları yüksek olan beden eğitimi öğretmenleri yetiştirmek, onların eğitecekleri öğrencilerin başarılarını da artıracaktır. Çünkü araştırmalar (Rimm-Kaufman ve Sawyer, 2004), öğretmenlerin öz-yeterlik inançları ile öğrencilerin akademik başarıları arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Aksi takdirde, okullarımızda beden eğitimi dersleri, araştırmaların gösterdiği gibi (Koç ve Çobanoğlu, 1993; Beydoğan ve Şirinkan, 1998; Pehlivan ve Diğerleri, 2005), amacına uygun şekilde işlenemeye devam edilecek, bu derslerde öğrenciler, sınıflarda tutularak ya oyun oynatılacak yada onlardan diğer derslere çalışmaları istenecektir.

KAYNAKLAR

- Arıcı, H. (2007). **Yapılandırmacı Yaklaşımla Beden Eğitimi ve Spor Etkinlikleri**, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Beydoğan, Ö. ve Şirinkan, A. (1998); İlköğretimde beden eğitimi spor ihtiyacı ve karşılanabilme düzeyi, **I. Spor Bilimleri Kongresi**, 16-18 mart 1998, Erzurum; Pehlivan, Z., Dönmez, B. ve Yaşat, H. (2005); Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersine yönelik görüşleri, **Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt: X, Sayı: 3, 51-62. içinde.
- Bıkmaz, F. (2006); Fen öğretiminde öz-yeterlik inançları ve etkili fen dersine ilişkin görüşler, **Eurasian Journal of Educational Research**, 25, 34-44.
- Chase, M. A. (1998); Sources of self-efficacy in physical education and sport, **Journal of Teaching in Physical Education**, No. 18, 76-89.
- Enderlin-Lampe, S. (2002); Empowerment: teacher perceptions, aspirations and efficacy, **Journal of Instructional Psychology**, Vol. 29, No. 3, 139-146.
- Hanurcu, H. (2006); Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimine yönelik öz-yeterlik inançları, **Eurasian Journal of Educational Research**, 24, 112-122.
- Henson, R. K., Stephens, J. ve Grant, G. S. (yty); Self-efficacy in preservice teachers: Testing the limits of non-experimental feedback, **ERIC Document**, ED: 436 482.
- Hutzler, Y., Zach, S. ve Gafni, O. (2005); Physical education students' attitudes and self-efficacy towards the participation of children with special needs in regular classes, **European Journal of Special Needs Education**, Vol. 20, No. 3, 309-327.

- İlköğretim Okulları, Lise ve Dengi Okullar Beden Eğitimi Dersi Programı, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul. 1995.
- Kangalgil, M. ve Dönmez, B. (2003); İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersine ilişkin görüşleri (Sivas örneği), **Milli Eğitim**, Sayı: 159, 125-131.
- Koca, C. ve Aşçı F. H. (2006); An examination of self-presentational concern of Turkish adolescents: An example of physical education setting, *Adolescence*, Vol. 41, No. 161, 185-197.
- Koca, C., Aşçı, F.H. ve Demirhan, G. (2005); Attitudes toward physical education and class preferences of Turkish Adolescents in terms of school gender composition, **Adolescence**, Vol. 40, No. 158, 365-375.
- Koç, Ş. ve Çobanoğlu, Y. (1993); İlköğretimde beden eğitimi dersinin uygulanmasında sınıf öğretmenlerinin görüşlerine ilişkin bir araştırma, **Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu**, 16-18 Aralık 1993, Ankara; Pehlivan, Z., Dönmez, B. ve Yaşat, H. (2005); Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersine yönelik görüşleri, **Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt: X, Sayı: 3, 51-62. içinde.
- MEB, (2007). **Beden Eğitimi Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu**, Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Morgil, İ, Seçken, N. ve Yücel, S. (2004); Kimya öğretmenlerinin öz-yeterlik inançlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi, **BAÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi**, Cilt. 6, No. 1, 62-72.
- Pehlivan, Z., Dönmez, B. ve Yaşat, H. (2005); Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersine yönelik görüşleri, **Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt: X, Sayı: 3, 51-62.
- Rimm-Kaufman, S. E. ve Sawyer, B. E. (2004); Primary-grade teachers' self-efficacy beliefs, attitudes toward teaching, and discipline and teaching practice priorities in relation to the responsive classroom approach, **Elementary School Journal**, Vol. 104, No. 4, 321-341.
- Shen, B. ve Chen, A. Guan, J. (2006); Using achievement goals and interest to predict learning in physical education, **The Journal of Experimental Education**. 2007, 75(2), 89-108.
- Taşgım, Ö. (2006); Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi, **Kastamonu Eğitim Dergisi**, Cilt: 14, No: 2, 679-686.

SUMMARY

SELF-EFFICACY PERCEPTIONS OF PRE-SERVICE PRIMARY TEACHERS ON PHYSICAL EDUCATION

Problem

Self-efficacy is a psychological concept that reflects individual beliefs to realize certain type of behaviors and individual expectations regarding the results of these behaviors. Self-efficacy is also defined as individual capabilities to control his/her own actions and self-expectations. Self-efficacy theory developed by Albert Bandura asserts that individual expectations for his/her own achievement determine his/her behaviors in future. This theory also presumes that achievement expectations of an individual affect the type and density of behaviors chosen by the individual and individual efforts to cope with particular problems.

Self-efficacy beliefs have positive or negative effects on achievement depend on the level of these beliefs. Study results revealing that positive attitudes have positive effects on self-efficacy beliefs and achievement verify this assumption. Moreover there are many studies justifying this assumption, on self-efficacy beliefs made in education. For example, the study by Morgil and others (2004) reveals that Chemistry teachers having positive attitudes towards Chemistry have more self-efficacy beliefs than teachers having negative attitudes towards Chemistry. On the other hand, Bıkmaz (2006) indicated that educational methods used in Science education affect both self-efficacy beliefs and thoughts of pre-service primary teachers on Science Education. At the same time Hamurcu (2006) realized that women pre-service primary teachers have more self-efficacy beliefs than male pre-service primary teachers on Science education.

Studies on self-efficacy beliefs among teachers (Rimm-Kaufman and Sawyer, 2004) reveal a positive relationship between teachers' self-efficacy beliefs and academic achievements of students. Teachers' self-efficacy beliefs do not affect their own behaviors only; they also affect the behaviors of their students.

There are some studies made on Physical Education in Turkey but these studies are not related to self-efficacy beliefs. However there are some studies made on this subject abroad. For example, a study by Hutzler and others (2005) indicates that teachers of physical education having less self-efficacy beliefs on physical education are reluctant to accept the disadvantaged students for their course whereas teachers having more self-efficacy beliefs accept those students voluntarily. The same study also reveals that female teachers have more positive attitudes to accept disadvantaged students for their physical education course. The studies made abroad also point out that self-efficacy correlates positively with performance (Chase, 1998).

The result of the study by Koca and others (2005) shows that male students have more positive attitudes toward physical education than female students in Turkey. On the other hand, Koç and Çobanoğlu (1993) observed that most of class teachers have some difficulties in physical education courses and they preferred sport plays or let their student to work for other courses. Moreover, Beydoğan and Şirinkan (1998) experienced that class teachers have some difficulties in physical education courses, class teachers thought that they could not run this courses as they want; they have not chance enough to make physical practice in this courses (Cited in Pehlivan and others, 2005).

The study by Pehlivan and others (2005) also indicates that class teachers can not run physical education course as they want and they think that this course must be given by the teachers of physical education. At the same time, Kangalgil and Dönmez (2003) state that class teachers agree that physical education has positive effects on mathematical, social and oral development of their students. However, class teachers confess that they can not run the physical education courses as required by educational curriculum. The study by Taşgım (2006) reveals that female students have more occupational anxiety than male students in the undergraduate school of physical education. Similarly, Koca and Aşçı (2006) observed that female students have more socio-physical anxiety than male students in physical education courses.

Aims

The recent study aims to investigate self-efficacy perception of pre-service primary teachers on physical education. Self-efficacy perception is tried to be described in terms of theoretical knowledge levels, practice skills (teaching capabilities) and teaching formations of pre-service primary teachers. Moreover, self-efficacy

perception of pre-service teachers is tried to be compared in terms of some variables such as gender, secondary school type they finished and the sport facilities they run physical education courses in their faculties.

METHOD

The study was carried on four educational faculties in Artvin, Rize, Trabzon, and Giresun. Study subject consisted of 423 pre-service primary teachers who finished Physical Education Courses successfully in their faculty programs. Data were gathered through a Likert type five-scaled instrument, namely "The Scale of Physical Education Self Efficacy Perception" which was developed by the researchers. The scale was developed in four parts as personal information, theoretical knowledge, practice skills (teaching capabilities) and formation skills (teaching formation). Personal information was used as independent variables in data analysis. Other parts constituted three dimensions of the self-efficacy scale as dependent variables.

Theoretical knowledge dimension of the scale is related to the theoretical knowledge levels of pre-service primary teachers in terms of Physical Education Course. The second dimension, namely practice skills or teaching capabilities, includes items reflecting the capabilities of pre-service primary teachers to put their theoretical knowledge into practice. Third dimension aims to describe the teaching formation of pre-primary teachers in terms of Physical Education Course in primary schools.

Reliability and validity of the scale were measured on data gathered from 177 pre-service teachers going to Class Teacher Department of the Educational Faculty in Marmara University (Table 1-2). As a result a three dimensional self-efficacy scale was formed after reliability and factor analysis. The scale involves 30 items in which each dimension has 10 items.

In the data analysis statistical techniques such as mean, standard deviation, and t-test were used in order to describe the self-efficacy perceptions of pre-service primary teachers.

RESULTS

Mean scores for pre-service primary teachers' self-efficacy levels on the dimensions of theoretical knowledge, teaching capabilities, and teaching formation correspondingly are 3.12, 3.22, and 3.80. This result reveals that pre-service primary teachers perceive higher self-efficacy on teaching formation dimension than they perceive on theoretical knowledge and teaching capabilities dimensions.

Study results indicate that self-efficacy perceptions of pre-service primary teachers significantly differentiate based on their gender and the sport facilities they run physical education courses in their faculties while self-efficacy perceptions of them do not vary statistically based on the types of secondary schools they finished. Although male pre-service primary teachers perceive more self-efficacy than their female counterparts in terms of theoretical knowledge and teaching practice dimensions, self-efficacy perceptions of both parts do not differentiate in terms of teaching formation dimension. The results of the recent study in terms of theoretical knowledge and teaching practice dimensions support the study results attained by Morgil and others (2004) who observed that male pre-service teachers' self-efficacy beliefs towards Chemistry were higher than female pre-service teachers. However, recent study results contradict with the study result reached by Hamurcu (2006) who stated that female pre-service teachers have more self-efficacy beliefs towards science education than male pre-service teachers.

Recent study results reveal that sport facilities have positive effects on the self-efficacy perceptions of pre-service primary teachers since pre-service primary teachers running Physical Education Courses in sport facilities perceive more self-efficacy than those lacking sport facilities on all three dimensions. This result seems to be in line with the study result (Bıkmaz, 2006) showing that learning environment has effects on the self-efficacy beliefs of pre-service primary teachers towards science education.

As mentioned above, self-efficacy perceptions of pre-service primary teachers do not differentiate statistically based on the types of secondary schools they finished. This result support confirms the result of the study by Hamurcu (2006) expressing that pre-service teachers' self-efficacy beliefs towards science education do not vary based on the secondary school type they graduated from.

CONCLUSIONS AND RECOMMENDATION

There are some researches on Physical Education in Turkey but this study seems to be the first study examining self-efficacy perceptions/beliefs of pre-service teachers towards physical education. The main contribution of the recent study is its expression on the relationship between self-efficacy perceptions of pre-service primary teachers and the sport facilities in which Physical Education Courses carried on. Sport facilities have positive effect on self-efficacy perception of pre-service primary teachers.

Study results (Rimm-Kaufman and Sawyer, 2004) point out the fact that teachers' self-efficacy perceptions affect the academic achievement of their students. Moreover, some studies on Physical Education in Turkey (Koç ve Çobanoğlu, 1993; Beydoğan and Şirinkan, 1998; Pehlivan and others; 2005) indicate that physical education courses can not be carried out properly in our primary schools. These problems may be coped with through primary teachers have positive attitudes and sufficient self-efficacy perceptions towards physical education.

It is obvious that pre-service teacher education plays a critical role in the formation of positive attitude and self-efficacy beliefs towards teaching activities. Instructors of Physical Education Course should try to support pre-service teachers in order to get positive attitudes and to develop self-efficacy beliefs towards physical education.